N°. 835.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de buitensteden ƒ 6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden,* enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DINGSDAG, 15 JANUARIJ.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 14 Januarij.

De Nota van Mgr. van Wijckerslooth, welke wij in ons vorig Nommer hebben medegedeeld, strekte insgelijks ter begeleiding van verschillende Bijlagen tot de zaak van het lager onderwijs betrekking hebbende. Tot deze Bijlagen behooren:

I. Ontwerp van Ampliatien en Alteratien.

1°. van het *Reglement voor het lager schoolwezen*;

2°. van de *Verordeningen op het afnemen en afleggen der examens;*

3°. van de *Instructie der schoolopzieners en commissien*, vastgesteld uit kracht van het bepaalde bij het art. 21 der wet van den 3 April 1806; en

4°. van de *Algemeene Schoolorde*, gearresteerd den 23 Mei 1806,

benevens eene

II. Memorie van toelichting van dit Ontwerp van Ampliatien en Alteratien.

Wij stellen ons voor bij deze beide Bijlagen heden eenige oogenblikken stil te staan en onzen lezers hare voornaamste bestanddeelen te doen kennen. De letterlijke mededeeling daarvan kan te vruchtbaarder zijn, daar de in dit Ontwerp en in deze Memorie geformuleerde en toegelichte beginselen, ook nog in deze dagen, waarin men eene bevredigende organisatie van het lager onderwijs spoedig mag te gemoet zien, eene ernstige en naauwgezette overweging verdienen.

Gelijk uit het opschrift reeds blijkt, heeft de Hoogwaardige Inzender der heden door ons te bespreken stukken, de wet-zelve van 1806 geheel en al onaangeroerd latende, zich bepaald tot het voorstellen van Ampliatien en Alteratien van de *uitvoerende* verordeningen der wet. De reden daarvan ligt, dunkt ons, voor de hand. Het kwaad toch was niet gelegen, gelijk de Commissie eenparig, met uitzondering van den heer Groen van Prinsterer, erkend had, in de wettelijke voorschriften, maar in de eenzijdige en partijdige interpretatie dezer voorschriften, welke eenigermate gesanctionneerd was door Reglementen en andere uitvoerende verordeningen, welke een anti-katholijke secten-geest er in geslaagd was aan de wet toe te voegen. Van daar dat de wet-zelve in haar geheel en gelijk zij daar lag kon behouden blijven en dat het er slechts op aan kwam, overeenkomstig haren geest en hare letter, zoodanige wijzigingen in die uitvoerende verordeningen te brengen, als welke deze volkomen overeenstemmend met de wet maken zouden. De wet eerlijk verklaard en toegepast, waaronder, als van zelf spreekt, verstaan wordt, hare eerlijke *uitvoering* op verbindende wijze verzekerd, — meer verlangde het Hoogwaardig lid der Commissie niet, overtuigd, gelijk Hij was, dat alsdan alle gronden tot billijk beklag spoedig zouden wegvallen. — Opdat men zich in Zijne meening ten aanzien der wet van 1806 niet zou kunnen vergissen, draagt Zijne Hoogw. dan ook zorg aan het hoofd van dit zijn opstel te vermelden, dat, in zijn plan, »*de wet van 3 April* 1806 *in haar geheel behouden wordt.*"

Men verwacht niet van ons dat wij het Ontwerp en de niet minder keurige dan uitvoerige Memorie in hun geheel mededeelen. Eene beknopte ontleding zelve van het geheel (het beslaat 11 blz. folio) zou ons te ver heen leiden. Wij behooren ons daarom te bepalen tot de vlugtige aanwijzing van enkele artikelen, welke volgens het Ontwerp, vooral aan het *Reglement op het lager schoolwezen* eene zeer gewijzigde en gelukkiger strekking zouden geven; om vervolgens-meer in 't breede te kunnen mededeelen de artikelen, welker toevoeging aan het genoemde Reglement als wenschelijk wordt voorgesteld ter te gemoet koming in de bezwaren der Katholijken en der »naauwgezette Protestanten", gelijk het rapport der Commissie die Protestanten gequalificeerd heeft, die met ons hechten aan een positief-godsdienstig onderwijs.

Het Ontwerp stelt dan voor, dat bij wijze van toevoeging aan art. 10 Regl. v. h. lager schoolwezen, daarin zal voorgeschreven worden, dat

„bij de zamenstelling der Provinciale Commissien, de verhouding van het getal der belijders van elke godsdienstige gezindheid zal moeten in acht genomen worden."

Aan art. 18 behoort zich een nieuw art. aan te sluiten van den volgenden inhoud:

„Geene beroeping bij eene openbare school zal, in den gewonen regel, geschieden, zonder voorafgaand vergelijkend examen, noch bij eene *bijzondere* school der tweede klasse. Slechts voor de *bijzondere* scholen der eerste klasse is het aan de directie overgelaten, om te beoordeelen, of dusdanig examen behoort plaats te hebben. Gewigtige redenen kunnen evenwel van dit vergelijkend examen in bovengemelde gevallen uitzonderingen toelaten, hetgeen staat ter beoordeeling van het provinciaal bestuur of van de *eigene* provinciale commissie."

Het 19e artikel zou evenzeer door een nieuw artikel gevolgd worden, aldus luidende:

„Ieder die eene algemeene toelating door eene algemeene commissie van onderwijs heeft verkregen, kan vóor eene *eigene* school beroepen worden; doch vóór dat hij deze speciale beroeping en aanstelling erlange, kan hem een examen in het godsdienstige afgenomen worden, dewijl op *eigen* scholen het godsdienstig onderwijs plaats mag hebben."

Art. 23 zou voortaan aldus behooren gelezen te worden:

„Er wordt ten strengste verboden in de scholen, bij art. 21 omschreven, eenig onderwijs tot de godsdienst betrekkelijk, op welke wijze dan ook, te geven, en zich eenige bemerkingen of aanmerkingen te veroorloven, strijdig met de godsdienstige begrippen der kinderen in de school aanwezig."

Art. 24 aldus:

„In geene school zullen eenige boeken gebezigd mogen worden, welke niet uitdrukkelijk zijn goedgekeurd: in die scholen, welke tot eenige godsdienstige gezindheid behooren, door derzelver kerkelijk gezag, in de gemengde scholen, door de plaatselijke schoolcommissie; terwijl aldaar alle boekjes verboden worden van eenige inhoud of strekking tegen de godsdienstige begrippen van eenige der kinderen, en zal, ter verzekering dezer bepaling, het ten allen tijde den leeraren der onderscheidene gezindheden vrijstaan, deze scholen te bezoeken, en zich de schoolboeken ter inzage te doen uitleveren. Het gebruik van eenig boek, door een hunner aanstootelijk geoordeeld, moet geschorst worden, tot dat het hooge kerkelijk gezag deswege uitspraak zal hebben gedaan. Wordt het oordeel van den leeraar bevestigd, dan moet dit boek van de scholen geweerd worden en blijven."

Art. 31 aldus:

„Op de thans bestaande *openbare* normale school zal alles vermeden worden, wat de godsdienstige begrippen der kweekelingen zoude kunnen kwetsen. En zal ten aanzien van het godsdienstig onderwijs een afzonderlijk onderrigt voor de kweekelingen van onderscheidene gezindheden gegeven worden. Eene gemengde speciale commissie zal over deze inrigting toezigt houden."

Dit artikel zou gevolgd behooren te worden door een artikel van deze strekking:

„Aan de hoofd-commissien der *eigen* scholen is de zorg opgedragen te waken voor de vorming van onderwijzers van hare gezindheid, hetzij door meerdere *normale* scholen op te rigten, hetzij door andere geschikte maatregelen hiertoe te bezigen."

Als voornaamste wijziging in de *Verordeningen op het afnemen en afleggen der examens* stippen wij vervolgens aan, het art. aan art. 23 toe te voegen:

„Gedurende de twaalf eerste jaren na de verkrijging van de algemeene toelating, zullen alle onderwijzers, om de drie jaren, tot een nieuw examen door de respective commissien kunnen worden opgeroepen, en, naar bevinding, hunne rangen behouden, of tot nader examen verminderd of zelfs ontnomen worden."

Na alzoo eenige der belangrijkste artikelen vervat in het Ontwerp herdacht te hebben, gaan wij over tot die voorgestelde bepalingen, waarin het beginsel van eigene scholen, en de daarover gestelde commissien overeenkomstig de wet van 1806 geformuleerd wordt. Wij deelen die artikelen mede zonder eenige commentaire; zij behoeven die niet in het allerminste. Wij achten genoeg gedaan te hebben met ze aan de vergetelheid, waaraan zij 8 jaren lang gewijd waren te ontrekken en met daarop de ernstige opmerkzaamheid te vestigen van allen, wien het welzijn en de toekomst des vaderlands ter harte gaan.

Het ontwerp dan stelt voor op art. 3 de volgende artikelen te laten volgen:

„Art. 3*a* De openbare scholen worden nog onderscheiden, in dezulke, op welke kinderen van verschillende godsdienstige gezindheden onderwijs ontvangen, en dezulke op welke uitsluitend kinderen van eenige in dit Rijk erkende of nog te erkennen godsdienstige gezindheid zich bevinden. De eerste heeten *gemengde* en de laatste *niet-gemengde* scholen."

„Art. 3*b* In elke plaats, alwaar meerdere openbare scholen aanwezig zijn, zullen deze, zoo de bevolking uit belijders van onderscheidene godsdienstige gezindheden is zamengesteld, als *gemengde* beschouwd worden, met uitzondering van zoodanige, welke door deswege gemaakte schikkingen uitsluitend aan eene gezindheid zijn toegekend."

„Art. 3*c* Bij te ontstane vacature eener openbare school, zal in het benoemen van den onderwijzer gezorgd worden, dat hij de godsdienst der notoir erkende meerderheid der bevolking belijde. En alleen in zulk geval mag eenige kerkelijke betrekking met het schoolmeesterschap op eene openbare school verbonden zijn."

„Art. 3*d* *Bijzondere* scholen kunnen ook *gemengd* en *niet-gemengd* zijn. Is hare bestemming om *niet-gemengd* te zijn, alsdan worden zij *eigen* scholen genoemd"

Art. 3*e* „Eigen scholen kunnen ten behoeven eeniger gezindheid opgerigt worden, zoodra zich in eene plaats een getal van driehonderd zielen van eene gezindheid bevindt; ook wanneer dit getal zoo groot niet is, maar het echter voldoende blijkt, dat in het onderhoud van zoodanige school zal voorzien worden."

Art. 3*f* „Indien door dusdanige oprigting de *openbare* school ophoudt eene *gemengde* te zijn, zal naar billijkheid eene tegemoetkoming aan de *eigen* school door de gemeente-kas verleend worden."

Art. 3*g* „Bijzondere inrigtingen, onder den naam van kostscholen bekend, en *bestemd* om kinderen van eene gezindheid te ontvangen, zullen op aanzoek van *eigen* provinciale (zie art. 8*b*) of plaatselijke commissien worden toegestaan, en zijn aan bovengemelde bepalingen (art. 3c) niet gehouden."

Art. 3*h* „Indien, na gedane vrage ter oprigting eener eigen school (art. 12 der wet), het plaatselijk of provinciaal bestuur binnen eene maand de gevraagde toestemming niet verleent, of de bezwaren niet kenbaar maakt, zal de school kunnen geopend worden, behoudens de nadere bepalingen, in volgende artikelen omschreven."

Art. 3*i* „Deze bezwaren mogen niet gezocht worden in het bestaan eener openbare gemengde school, of andere beweeggronden, welke met de bij art. 3e en 3g erkende volmagt om *eigen* scholen op te rigten zouden strijdig zijn, zoodra deze aanvraag door de *eigen* provinciale commissien wordt ondersteund of door haar zelve is geschied"

Ten aanzien van deze artikelen lezen wij in de Memorie van Toelichting:

„Achter dit artikel zijn eenige nieuwe artikels gevoegd, die de voorname bepalingen bevatten, welke strekken moeten om de godsdienstige bezwaren tegen het nog vigerend stelsel van schoolwezen en onderwijs weg te nemen.

Daarbij is het beginsel van afzonderlijke scholen voor de belijders der afzonderlijke gezindheden aangenomen; doch er zijn tevens bepalingen vastgesteld die aan de Regering den waarborg geven, dat het onderwijs in waarde noch uitgebreidheid verliezen zal; dat niets voor den Staat schadelijk of gevaarlijk er uit volgen kan, dat het aantal scholen niet te zeer vermenigvuldige: in één woord, dat de nadeelige gevolgen, die men uit de vrijheid tot oprigting van afzonderlijke scholen schijnt te vreezen, geweerd zullen worden.

Het beginsel van afzonderlijke scholen moet worden aangenomen, zoowel omdat alleen in zoodanige scholen zulk godsdienstig onderwijs kan gegeven worden, als waarop de Grondwet aan de belijders der onderscheidene gezindheden regt geeft, als omdat zij het eenige middel zijn, dat de ontruste gewetens tot bedaren kan brengen.

„Dewijl de Grondwet niet alleen vrijheid van godsdienstige begrippen, maar ook gelijke bescherming aan de erkende godsdienstige gezindheden waarborgt, is het klaar, dat de onderscheidene belijders dier gezindheden het regt hebben om aan hunne kinderen een zoodanig onderwijs te doen geven, als geschikt is om de godsdienstige begrippen van hun kerkgenootschap, van derzelver prille jeugd af, in hunne kinderen aan te kweeken. De Regering met de handhaving van dat regt niet minder dan met de zorg voor het onderwijs belast, is verpligt te verhinderen, dat het openbaar onderwijs eene strekking hebbe strijdig met de belijdenis der schoolkinderen; ja moet, naar mate van haar vermogen, medewerken om aan de belijders der erkende gezindheden gelegenheid tot onderwijs, volgens de begrippen hunner gezindheid, te verschaffen: althans moet zij hun tot het genot van zulk onderwijs vrijheid laten.

Nu, een zoodanig onderwijs kan in gemengde scholen niet gegeven worden. Men late derhalve, onder de noodige voorzorgen, de vrijheid tot oprigting van afzonderlijke scholen, en were uit de gemengde scholen alles wat aan eenig leerling in een godsdienstig opzigt hinderlijk kan zijn.

Maar ook tot het bedaren der ontruste gemoederen is zulk een maatregel noodzakelijk. Men heeft gesproken van spanning, en waarlijk er bestaat spanning. Meer dan een millioen Katholijken, en vele, zeer vele Protestanten beschouwen het tegenwoordig onderwijs als antichristelijk. Zij getuigen dat het vol is van eene voor het geloof hunner kinderen gevaarlijke, schadelijke strekking; de Katholijken inzonderheid zien voor de hunnen een dubbel gevaar, en zij achten dit zoo dringend, dat al de roomsch-katholijke Kerkvoogden in ons vaderland zich verpligt gerekend hebben deswege voorzieningen te vragen. Meent men, dat die allen, namelijk zij die men naauwgezette Protestanten en Katholijken noemt, met eene aanschrijving tot behoedzaamheid, met eene vermaning of berisping aan dezen of genen schoolmeester gerust te stellen zijn? en waar dan heen met die massa van

schoolboeken die zij als vergiftigd beschouwen? Waarheen met al die onderwijzers, die zij van verkeerde beginselen verdacht houden? Waarheen met het schoolbestuur dat, althans bij de Katholijken alle vertrouwen verloren heeft? De plegtige stap door de katholijke Kerkvoogden gedaan, waarvan het, gansche land gewaagd heeft, waaraan het toe te schrijven is dat geene uitbarsting van misnoegen in talrijke petitien heeft plaats gehad; die stap, waarop nu de laatste hoop der Katholijken gevestigd is, behoort andere uitwerkselen te hebben, dan ettelijke berispende aanschrijvingen en het weren van een en ander boekje. Indien deze stap geene ware veiligheid voor geloof en zeden verschaft en in het oog der menigte zulke resultaat heeft; indien de Katholijken genoodzaakt blijven hunne kinderen te zenden naar scholen waar onkatholijke onderwijzers, waar de leesboeken door Onkatholijken opgesteld zijn, waar het toezigt bijna uitsluitend door Onkatholijken gevoerd wordt; indien zij zich in hunne door de benoeming der Commissie zoo hoog gespannene hoop nagenoeg te leur gesteld zullen zien, dan is het wel te duchten dat zij hunne kinderen van de voor hen zoo gevaarlijke scholen zullen terughouden.

„Onstaatkundig zoude het voorwaar wezen, hen te noodzaken, altijd met wantrouwen de stappen na te gaan van de onderwijzers, en alzoo hunne gemoederen in gestadige onrust te houden.

„Dit alles kan door het toestaan van afzonderlijke scholen voorgekomen en weggenomen werden, terwijl hieruit geenszins de ondergang van het onderwijs, noch die andere schromelijke gevolgen waarvan men spreekt, te vreezen zijn. Dit zal blijken bij de verdere toelichtingen.

„Eene eerste vraag was: of het beginsel van afzonderlijke scholen ook op de openbare kon toegepast worden? en het scheen dat daarin geene moeijelijkheid was gelegen wanneer men niet noodzaakte tot openbare afzonderlijke scholen, maar deze liet afhangen van de daad zelve, of er, dan of er niet kinderen van verschillende gezindheden in de school onderwezen worden. Wat toch zou verhinderen, dat een onderwijzer, die leerlingen alleen van zijn eigen kerkgenootschap in de school heeft, zijn onderwijs volgens de leerstellingen van dat kerkgenootschap inrigtte? In plaatsen waar meer openbare scholen aanwezig zijn, en deze, zonder groot ongerief der inwoners, als niet-gemengde scholen aan de belijders der verschillende gezindheden toegewezen kunnen worden, meende men daartoe de vrijheid te moeten laten.

„Deze maatregel zal op vele plaatsen het oprigten van bijzondere scholen en dus eene te groote vermeerdering van dezelve voorkomen.

„Het weren dier'al te groote vermeerdering heeft men ook op het oog gehad door de bepaling, dat eene eigene school niet mag opgerigt worden, dan voor een zeker zielengetal, tenzij het blijke dat in het onderhoud der school zal voorzien worden. Hoe geringer het zielengetal is waarvoor de school opgerigt wordt, hoe minder het inkomen van den onderwijzer in de openbare school er door verliezen zal; terwijl in plaatsen waar de groote meerderheid der bevolking tot ééne gezindheid behoort, deze meerderheid geene afzonderlijke school zal verlangen, omdat zij, volgens het project, eenen onderwijzer van hare gezindheid hebben, en dus diens invloed op de kinderen niet vreezen zal. In kleine plaatsen zal geen der gezindheden ligtelijk eene eigen school oprigten, daar zij buiten staat zouden zijn haar te onderhouden; in grootere plaatsen, waar het bovengemelde meertal van belijders eener gezindheid niet bestaat, zullen twee of meer scholen kunnen onderhouden worden.

„Men mag dus veilig oordeelen, dat, wanneer maar geene onderwijzers zonder speciale aanstelling of admissie eene school mogen openen, en de bij het project gegevene voorschriften uitgevoerd worden, er eene genoegzame zorg voor het bestaan der onderwijzers gedragen is. En indien, niettegenstaande dit alles, hier of daar een onderwijzer eenig verlies mogt ondergaan, houde men in het oog, dat het algemeen belang voor het bijzondere moet gelden, en dat geene onregtvaardigheid mag gehandhaafd worden, zooveel te minder, omdat door verplaatsing als anderzins het verlies dikwijls zal kunnen vergoed worden.

„Het is billijk voorgekomen eene bepaling te maken ten gunste eener eigene school, in het geval, dat door hare oprigting de openbare school eene niet-gemengde wordt. Zij die van de openbare school gebruik blijven maken, zullen voor het voorregt van eene niet-gemengde school te bezitten, en daar hunne kinderen volgens hunne godsdienst-begrippen te zien onderwijzen, gaarne de kleine opoffering die voorgeslagen is, brengen willen. Overigens zijn de voorgestelde bepalingen niet voor ééne gezindheid alleen, maar voor alle gelijkelijk.

„Wat de kostscholen betreft, 't was niet noodig dezer oprigting tot zekere gevallen te beperken. De sommen die er toe noodig zijn beperken ze reeds van zelf, en dewijl zij hare leerlingen zeldzaam uit de plaats krijgen waar zij gesticht zijn, maar bijna uitsluitend van elders, kan er geene reden bestaan, waarom men de vermenigvuldiging dier scholen op eene plaats vreezen zou; in allen gevalle moeten zij eene toestemming erlangen.

„De bepaling, dat binnen ééne maand na de aanvrage tot oprigting eener school de bezwaren, die het bestuur tegen die oprigting meent te hebben, kenbaar gemaakt moeten worden, zonder welke kenbaarmaking met de oprigting der school mag voortgegaan worden, is ontleend uit het ontwerp van wet ten jare 1829 door de Regering aan de Staten-Generaal voorgedragen, en moet slechts strekken om noodelooze vertragingen voor te komen.

De commissien over deze voorgestelde eigene scholen worden behandeld in de volgende artikelen, welke, volgens het ontwerp, zouden behooren te volgen op art. 8.

„Art. 8*a* Behalve deze commissien, in art. 6, 7 en 8 omschreven zal er, naar aanleiding van art. 1 der wet, voor elke afzonderlijke in dit Rijk erkende of nog te erkennen godsdienstige gezindheid, eene *eigen* hoofd-commissie kunnen bestaan zamengesteld uit drie leden dier gezindheid, voor den tijd van vijf jaren door de kerkelijke autoriteiten te benoemen."

„Art. 8*b* Deze hoofd-commissie correspondeert met het ministerie, tot welks departement het onderwijs behoort. Dezelve zal door tusschenkomst van dat ministerie, tot daarstelling van eigen provinciale commissien, bestaande elk uit ten minste vier leden, die voor den tijd van drie jaren benoemd worden, aan Zijne Majesteit den Koning aanbieden eene lijst van twee candidaten voor elke vacature."

„Art. 8*c* Deze *eigen* provinciale commissien zullen eigen plaatselijke commissien aanstellen, waarvan in de volgende artikelen melding zal worden gemaakt."

„Art. 8*d* Deze *eigen* provinciale commissien zijn gemagtigd (art. 16 der wet) tot het examineren dergenen, die verlangen onderwijzer van eigen scholen te worden, en alzoo tot het verleenen der onderscheiden rangen, het afgeven van acten van algemeene toelating, en hebben 't regt, de intrekking van dezelve te vorderen. Zij oefenen het onmiddellijk beheer op de *eigen* scholen uit, toezigt over de *openbare* en *bijzondere niet gemengde scholen* harer gezindheid, en hebben toegang tot alle *gemengde* scholen. Zij corresponderen met de provinciale autoriteiten; geven tot de oprigting van *eigen* scholen hare toestemming; stellen de onderwijzers aan bij de oprigting van *eigen bijzondere* scholen der tweede klasse, als ook bij derzelver openvalling, en autoriseren tot de aanstelling voor de *eigen bijzondere* scholen van de eerste klasse. In het algemeen waken zij voor de belangen van hare gezindheid in het schoolwezen der provincie.

„Zij zullen jaarlijks, bij afgevaardigden, aan de *eigen* hoofd-commissie, in eene algemeene vergadering, door deze hoofd-commissie bijeen te roepen, verslag doen van den staat van het onderwijs in de verschillende provincien. — Uit deze verslagen zal een algemeen verslag worden opgemaakt en aan den Minister ingediend."

Art. 8*e*. „Deze *eigen* hoofd-, provinciale en plaatselijke commissien zullen aan een huishoudelijk reglement onderworpen zijn, hetwelk de hoofd-commissie, door het Ministerie, Zijne Majesteit den Koning ter goedkeuring zal aanbieden."

De Memorie ligt deze artikelen toe op de volgende, alles afdoende wijze:

Na artikel 8 van het reglement, waarin, zoo als ook in de twee voorgaande artikelen, over de commissien met toezigt over het lager onderwijs belast, gehandeld wordt, laat het ontwerp van verbetering eenige artikelen volgen, waarin tot het benoemen van nieuwe commissien vrijheid wordt gegeven. Art. 1 der wet van 1806, hoewel dat opzigt over de lagere scholen aan de schoolopzieners opdragende, veronderstelt echter nog andere commissien en collegien die schoolopzigt uitoefenen; ditzelfde heeft plaats in art. 16. Het lijdt dus geen twijfel, dat de oprigting van zoodanige commissien, als welker aanstelling voorgeslagen wordt, door den Koning kan bevolen worden. Zij zijn ook noodzakelijk in het stelsel van afzonderlijke gezindheden en wel zóó noodzakelijk, dat eigene scholen zonder eigene commissien (of lieden die dezer plaats vervullen) geene genoegzame waarborgen, hetzij aan den Staat, hetzij aan degenen voor welke zij gesticht worden, opleveren zouden.

Om het doel van het opzigt over de scholen te bereiken, is het noodig, dat er tusschen de opzieners en de onderwijzers eenheid van inzigten besta; dat de laatsten, wel verre van de eersten van partijdigheid verdacht te houden, hun het grootste vertrouwen schenken, naar hunne raadgevingen en vermaningen als naar die van welmeenende vrienden luisteren; in hen veeleer hunne beschermers en helpers dan bespieders en bestraffers zien. Dit is der opmerkzaamheid van de ontwerpers der instructie voor de schoolopzieners niet ontgaan; men zie artt. 1, 3 en 4 der instructie. Zoodanige verhouding zal echter tusschen de schoolopzieners en onderwijzers der eigene scholen waarschijnlijk niet kunnen bestaan, wanneer genen onmiddellijk en zonder tusschenkomst van aan den onderwijzer meer eigene personen, hem hunne aanmerkingen voorhouden en hem soms bestraffen moeten.

Altoos zal hij genegen zijn, den schoolopziener partijdige inzigten toe te schrijven; hij zal zich weêrbarstig toonen, of zoo hij uit vrees zijnen wrevel verbergt, zal hij echter de ontvangene teregtwijzing versmaden en verwaarloozen, alleen omdat zij van den schoolopziener komt.

Bestaat er een eigen opzigt, dan is het te verwachten dat de schoolopzieners in de eigen scholen weinig stof tot berisping zullen vinden, en ontmoeten zij hier of daar iets dat afkeuring verdient en verbetering vereischt, dan zullen zij door tusschenkomst der eigene commissien veel gemakkelijker hiertoe geraken.

Het doel van schoolopzigt, waaraan den Staat zooveel gelegen is, wordt dus in het stelsel van eigene scholen veel zekerder bereikt wanneer men een eigen opzigt in verband met het algemeene invoert, dan wanneer men dit laatste alleen zoude laten.

Dat het eigen opzigt een onmisbare waarborg is voor hen, ten wier gevalle de eigene scholen opgerigt worden, blijkt bij den eersten naauwkeurigen blik, dien men op de zaak werpt. Men verlangt eigene scholen, opdat de kinderen een volgens de godsdienstige begrippen der afzonderlijke gezindheden ingerigt onderwijs zouden erlangen, en opdat zij door dit onderwijs zelf de leerstellingen van het kerkgenootschap waartoe zij behooren, zouden aanleeren. Indien er nu geen eigen opzigt bestaat, dat waakt over den onderwijzer en zijn onderwijs, in hetwelk de godsdienst ingeweven verondersteld wordt, dan bestaat er geen waarborg voor de regtzinnigheid der gevoelens, die den kinderen worden ingeprent. En om diezelfde reden is het ook noodzakelijk, dat dit schoolopzigt, ten minste oorspronkelijk, van het kerkelijk gezag uitga, dewijl dit alleen, althans bij de Katholijken, bevoegd is om over de regtzinnigheid der leer te oordeelen. Men zie hierover: „*Exposé des vrais principes sur l'instruction publique, par Mgr. l'évêqué de Liège*," onder anderen pag. 69: „*Conclusion de la première partie*" en pag. 556: „*Direction, surveillance.*"

Het is almede om diezelfde reden dat de examens door hen, die in eigen scholen onderwijzers verlangen te worden, aan eigen commissien opgedragen zijn, daar het leerstellige van het kerkgenootschap ook stof van examen zijn moet. De wet van 1806 laat ook (art. 16) de vrijheid om deze examens aan andere dan de gewone commissien, bij het reglement aangewezen, op te dragen.

Dewijl al verder in de openbare niet-gemengde scholen het onderwijs van denzelfden aard is als in de eigene, moest ook hierover aan de eigene commissien een toezigt gegeven worden, terwijl de vrijheid van toegang tot de gemengde scholen, aan diezelfde commissien op te dragen, krachtig zal medewerken om het verongelijken eeniger gezindheid op de scholen voor te komen.

Het aanstellen van onderwijzers in eigene scholen of het verleenen van autorisatie daartoe, is aan eigene commissien overgelaten, omdat deze, door de bijvoegingen bij het reglement zelf, daartoe eene algemeene autorisatie verkrijgen, en eene bijzondere autorisatie voor ieder geval dus als overtollig voorkwam.

Het huishoudelijk reglement, vooral die der eigene commissien, door Zijne Majesteit goed te keuren, zal de verdere bijzonderheden harer bemoeijingen en werkzaamheden, overeenkomstig de algemeene verordeningen, nader regelen.

Tot zoo verre onze uittreksels, wij zouden echter meenen dat onze lezers ons hard zouden vallen, indien zij eer van anderen dan van ons kennis kregen van de bondige inleiding welke de Memorie van Toelichting vooraf gaat, en welke wij daarom, ten slotte, hier laten volgen:

In het ontwerp strekkende tot verbetering der onderscheidene verordeningen op het lager onderwijs, wordt voorgesteld de wet van 3 April 1806 geheel te behouden, omdat hare bepalingen als stelsel van onderwijs wijsselijk doordacht en doeltreffend daargesteld zijn; zij heeft dan ook als dusdanig allergunstigst gewerkt, de loftuitingen van vreemde geleerden weggedragen, en de goedkeuring van alle deskundigen verdiend; en inderdaad, nergens misschien is het onderwijs zelf zoo voldoend, en het getal der onderwezenen, in evenredigheid, zoo groot als in ons vaderland. Echter is het niet te ontkennen, dat er sedert dertig jaren tegen de wijze van derzelver uitvoering bezwaren zijn ontstaan en klagten zijn gerezen, die aan de Commissie, tot derzelver overweging door Zijne Majesteit benoemd, gegrond zijn voorgekomen.

Deze klagten zijn te wijten aan de eenzijdige toepassing der wet; waartegen het reglement en de verdere verordeningen geenen waarborg hebben daargesteld. Die toepassing toch heeft gestrekt op vele plaatsen tot een hoogst verderfelijk indifferentismus, op nog meerdere ter begunstiging van de hervormde, en op bijna alle ten nadeele der roomsch-katholijke Kerk.

Eene zoodanige eenzijdige toepassing is echter in strijd met de bepalingen der Grondwet, die, de vrijheid van godsdienstige begrippen waarborgende, en gelijke regten en gelijke bescherming aan de erkende godsdienstige gezindheden verzekerende, daartoe gebiedt, dat alle verordeningen op het onderwijs, hetzij wet, hetzij reglement of wat dan ook, de gemelde vrijheid en gelijkheid niet alleen ongeschonden moeten laten, maar zelfs moeten helpen handhaven. Daar nu de nog vigerende wet van 1806 geene van die beide aanrandt, en daar zij van de andere zijde die beginselen tot voorschriften maakt, welker aanwending het lager onderwijs, als zoodanig, in ons land tot eene aanzienlijke hoogte gebragt heeft, zoo bestaat er geene noodzakelijkheid om de wet zelve te veranderen. Dan daar de verordeningen die de uitvoering der wet moeten regelen, niet in verband zijn met de zoo even aangehaalde bepalingen der Grondwet, of ten minste geene voldoende waarborgen daarvoor bevatten, zoo brenge men die verordeningen in regtmatige overeenstemming met de Grondwet, en geene redelijke klagten van godsdienstigen aard zullen over de zaak van het onderwijs meer aangeheven worden.

Het project van verbeteringen bepaalt zich dan ook tot wijzigingen in het Reglement voor het lager schoolwezen en onderwijs; in de Verordeningen op het afnemen en het afleggen der examens van degenen welke lager onderwijs begeeren te geven, in de Instructie der schoolopzieners en commissien van onderwijs in de respective provincien. Dat Zijne Majesteit tot het maken van zoodanige wijzigingen geregtigd is, zal niemand betwijfelen, dewijl aan het slot van alle die verordeningen het regt van interpretatie, alteratie en ampliatie uitdrukkelijk voorbehouden is gebleven.

Het project gaat uit van dit tweeledig beginsel: het onderwijs op de lagere scholen moet, waar de omstandigheden het toelaten, godsdienstig zijn, niet in eenen onbepaalden, onzekeren, — maar in een bepaalden en stelligen zin; — waar de omstandigheden zoodanige godsdienstigheid niet veroorloven, daar mag het onderwijs op de lagere scholen de godsdienstbegrippen van geen der aanwezige kinderen regtstreeks of zijdelings kwetsen, en daar moet in de scholen zelfs datgene vermeden worden, wat tot zoodanige kwetsing aanleiding zoude kunnen geven.

Het spreekt van zelf, dat er omgezien moest worden naar bepalingen waarin de belijders der onderscheidene godsdienstige gezindheden waarborgen zouden vinden, dat de voorschriften, die de onschendbaarheid der godsdienstige begrippen beschermen, in de scholen werkelijk nagekomen worden. Zonder zulke waarborgen zouden de doelmatigste wijzigingen geen vertrouwen inboezemen, dewijl men sedert jaren ondervonden heeft, dat voorschriften, tot gerustelling der gewetens gemaakt, in de scholen geenszins opgevolgd zijn.

BERIGTEN UIT CALIFORNIE.

(Vervolg en slot van N°. 829 en 832).

Wij geven hier het vervolg en slot van den brief uit Californië:

„Zoo is alles wat men noodig heeft peperduur, voor de wasch betaalt men 7 a 8 dollars per 12 stuks; is men te trotsch om zelf zijne laarzen te poetsen, men betaalt daarvoor dan 1 dollar het paar. Likeur 2 Shillings (*f* 1.20) het glas, Sigaren 1 Shilling het stuk. Een flesch Ale (engelsch bier) 1 Shilling. Champagne, 6 dollars de flesch. Oesters in kannen van de Vereenigde Staten, 10 dollars de kan. Voor twee douzijn Uijen 50 cents Amerikaansch, (elk à 2½c. hollandsch) per pond. Boter 1 dollar per pond. Een doctor ontvangt van 1 tot 2 ons goud p. visite en de apotheker ontvangt er van 1 dollar, tot 1 ons goud voor het gereedmaken van het recept; dit zijn prijzen van eenige artikelen in het klein; doch geheel anders is het gesteld bij den verkoop in het groot; goede Brandewijn, Whiskey en Genever wordt op publieke vendutie verkocht bij de kist à 3 dollars p. Gallon. Ale in de wateren gebotteld 2 dollars p. douzijn. Sigaren 30 à 35 dollars per duizend, ook alle soorten van Drogerijen zijn goedkooper dan men dezelve in de Ver. Staten kan bekomen. Ik had eenige kina medegebragt, zoo als ik geloof dat de meesten doen die hier komen, doch dezelve zoo goed ingepakt dat ik ze niet spoedig genoeg kon terug vinden; ik nam dus mijn toevlugt tot een drogist alhier en ontving 10 greinen

waarvoor ik 1 dollar moet betalen; weinige dagen daarna wilde een mijner vrienden, die geld benoodigd was, en een grooten voorraad van kina had, er een gedeelte van verkoopen; denkende dat hij meer zoude bedingen dan de prijs in New-Orleans stond, ging hij desgelijks naar den drogist, en toen bood men hem voor het *ons*, waar hij zelf 3½ dollar voor gegeven had 2 dollars; zoo is het met alles, die iets noodig heeft moet duur koopen en die iets wil verkoopen kan het bijna wel weggeven.

»Te San-Diego kregen wij een aantal passagiers aan boord onder welke ook John B. Weller, commissaris van wege de Vereenigde Staten voor de te bepalen grenslinie tusschen Californie en Mexico; hij kwam te San-Diego aan op den 1 Junij, de dag bepaald voor de bijeenkomst tusschen hem en den commissaris van Mexico generaal Garcia Conde, welke de Mexicaansche artillerie commandeerde bij den beroemden veldslag van de Sacramento, kolonel Weller de Amer, Commissaris, wachtte hem tot den 3 Julij. In den avond van dien dag kwam hij eerst aan, den volgenden dag zijnde den 4 Julij, werd met al den luister en pracht gevierd, waartoe deze plegtige bijeenkomst, zoo teregt aanleiding gaf. Ik vernam dat alle onderhandelingen omtrent de grenslienie op de meest vriendschappelijke wijze tusschen de twee commissarissen gevoerd worden; het algemeen gevoelen is hier dan ook dat de betrokkene gouvernementen geen gelukkiger keuze hadden kunnen doen om deze zaak tot een bevredigend resultaat te brengen.

»Tegelijk met mij scheepte zich te San-Diego in de nieuwe postmeester voor San-Francisco, de heer B. Moore; hij schijnt iemand te zijn die geheel geschikt is voor zijne betrekking, ook zal hij de eerste zes maanden handen vol werks hebben, om hier in deze instelling eene schaduw van orde in te voeren. Men klaagt hier algemeen over het uitstel dat men ondervindt in de distributie van brieven en papieren na derzelver aanbrengst met de stoomschepen. Op het oogenblik is nu de stoomboot reeds 13 dagen binnen en er is nog niets uitgegeven; dit is immers schandelijk, en tenzij de heer Moore in eens de zaak ferm aanpakt, zal hij de populariteit verliezen die hij sinds zijne aankomst verworven had; eene andere reden van klagten geeft de slordige manier op welke men de pakketten verzendt. Er is geen agent of verantwoordelijk persoon om dezelve te convoijeren, en zoodoende worden er meestentijds pakketten of brieven vermist; ook bij deze gelegenheid wordt er een pak brieven vermits en een zak met papieren is zoo smerig en vuil van regen en slijk, dat dezelve geheel onkenbaar zijn geworden. Men geeft zich niet eens de moeite om dezelve in waterproef zakken te doen, maar vergenoegt zich die met grof linnen te omwoelen, waardoor regen en slijk natuurlijk kunnen heendringen.

»De verhalen van de mijnen zijn zeer verschillend en tegenstrijdig; een ieder dien gij spreekt, verhaalt de zaak op zijne wijze, eenige raden u sterk aan om er heen te gaan; anderen zeggen dat die hier in San Francisco maar nauwelijks zich kan onderhouden, nog dwaas zou zijn van naar de mijnen te vertrekken. Zoo als altijd ligt ook hier de waarheid in het midden, de gouddelving is eene ware loterij; het berigt dat men ontvangt hangt dus geheel af van het fortuin of misfortuin van dengenen die het u geeft; ik voor mij ben vast besloten de zaak ernstig door te zetten; ik heb duizende mijlen gereisd om zoo ver te komen en ben dan ook niet van plan hier van af te zien, het slechtste dat ik er van hoor is dat een man, die hard werkt, 1 ons goud per dag kan verzamelen, en het beste van 50 tot 100 dollars per dag. Onder anderen zag ik gisteren een man, welke mij voor 9000 dollars aan waarde in stofgoud en brokstukken toonde; dit is de opbrengst van 36 dagen arbeid, hij is natuurlijk zeer te te vreden en raadt iedereen aan om zoo spoedig mogelijk naar de mijnen te gaan. Doch (nu volgt de keerzijde van de Medaille,) des anderen daags zag ik een ander, zonder schoenen en bijna naakt, welke 18 dagen in de mijnen werkte en verpligt was met 6 dollars schuld huiswaarts te keeren. Hij is blijde dat hij nu hier 6 dollars per dag kan verdienen en raadt een ieder ten sterkste af om naar de mijnen te gaan. Dit zijn de berigten die ik UEd. voor het oogenblik omtrent de gouddelving kan geven, tot dat ik er zelve heenga om UEd. mijne bevinding mede te deelen; ik meen echter UEd. geen ondienst te doen met UEd. ten slotte opmerkzaam te maken op de andere plaatsen, die in dit nieuwe Eldorado zijn of worden aangebouwd, als daar zijn *Fremont* aan de westzijde van de Sacramento tegenover de monding van de Veder rivier.

Vernon aan de oostzijde van dezelfde rivier.

Boston wordt uitgeleid aan de noordzijde van de Rio Americano.

De stad *Sacramento* wordt aangebouwd rondom het beroemde Sutters's fort.

Sutter's City wordt aangebouwd aan de Oostzijde van de Sacramento rivier.

Webster, op negen mijlen afstand van de stad Sacramento.

Snezien aan den westelijken oever van de Sacramento rivier.

Tuolume wordt aan den oorsprong van de vorige rivier gebouwd.

Stanislaus aan de bronnen van de rivier van denzelfden naam.

Stockton, deze stad, die buitengewoon in voorspoed toeneemt, is gelegen aan de zamenvloeijing van de Sacramento en San Joaquin rivieren.

Bonicia schijnt bestemd te zijn om eene geduchte mededingster voor San Francisco te worden in deszelfs handel op de Stille Zuidzee; zij is gelegen aan de Straat van Karquenez, er zal een arsenaal en tuighuis worden gebouwd.

Nassa aan de Nassa Kreek, 40 mijlen van San Francisco.

St. Leurs aan de Sonora Kreek.

San Rafuël wordt uitgeleid op de plaats van de oude missie van denzelfden naam, aan de noordzijde van San Francisco baai.

San Silicito, ook aan de baai van San Francisco gelegen, welke plaats een zeer goeden ankergrond heeft, zijnde dus 16 steden in het geheel, waarnaar UEd. den aanwas der bevolking van dit gewest zult kunnen berekenen."

»*San Trancisco*, 1 September 1849."

Wij vinden met genoegen in de *Staats-Courant* het volgende:

»Bij besluit van den 8sten Jan. jl., N°. 33, heeft Zijne Majesteit tot ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd den heer Antonius van den Heuvel, pastoor der parochie van St. Pieter te 's Hertogenbosch, uit aanmerking der uitstekende diensten, door hem in het belang der hulpbehoevende volksklasse te dier stede bewezen."

Deze benoeming is in de hertog-stad van N.-B. bijzonder aangenaam geweest, zoo als blijkt uit de openbare feestviering, waartoe zij aanleiding heeft gegeven. Behalve de hooge civiele autoriteiten van de stad, hebben talrijke ingezetenen zich gehaast den liefdadigen man opregte blijken hunner deelneming te geven, en twee harmonien bragten hem des avonds bij fakkellicht eene serenade. Teregt mag gezegd worden, dat nimmer eene verheffing tot den ridderstand meer bijval en toejuiching heeft gevonden.

Door eenen brief over Engeland ontvangen, vernemen wij, dat eindelijk de *Afra*, kapt. Nenneboog, den 28 November ll. behouden te Curaçao is gearriveerd. Van den 20 September heeft men, door ongunstig weder en tegenwind, eene langdurige reis van 56 dagen gehad tot St. Thomas, van waar de kapitein zoo spoedig mogelijk den 24 Novemberis weggezeild. Al de reizigers bevonden zich in goeden staat van gezondheid.

Juist werd op dien dag (28 Nov.) te Curacao de nieuwe St. Willebrordus-Kerk plegtig ingewijd.

Ten behoeve van het Genootschap van Barmhartigheid *tot begraving van lijken van behoeftige R. C.* is op nieuw met dankzegging ontvangen:

bij den Commissaris A. Butti op den Vijgendam: door H. K. ingezameld *f* 2,27⁵.

Door den minister van binnenl. zaken is vastgesteld het programma voor het examen, af te leggen door de personen, die, bij het ontstaan van vacatures, verlangen als opzigter van den waterstaat te worden in dienst gesteld.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 12 Jan. Eindelijk is de wet op de gemeente-onderwijzers gisteren in de Wetgevende Vergadering aangenomen, en zulks met eene grootere meerderheid dan men dacht, namelijk van 385 tegen 223 stemmen. De Montagne heeft eenparig tegen het ontwerp gestemd; eenige leden der regterzijde, tot de legitimistische of orleanistische partij behoorende, hebben zich bij dezelve gevoegd, echter niet uit ingenomenheid voor de schoolonderwijzers, maar omdat zij vreezen, dat aan de prefecten een te uitgestrekt gezag wordt toevertrouwd, hetwelk nadeelige gevolgen zal hebben.

— Heden beraadslaagde de Wetgevende Vergadering over het voorstel, dat de voormalige zaal van de Kamer van Afgevaardigden voor hare zittingen zoude gebruikt worden. De Vergadering heeft beslist, dat geene verandering zoude gebragt worden in den bestaanden staat van zaken. Daarna is beraadslaagd over de bijzondere wetten voor Algerie, en hier heeft het ministerie eene nieuwe nederlaag geleden. De Vergadering besloot met eene groote meerderheid, dat zij zelve eene commissie van 15 leden uit haar midden zoude kiezen, welke met het gereed maken der wetten zou worden belast.

— Het ministerie heeft in de bureaux eene nederlaag geleden, alwaar het wetsontwerp, waarbij wordt voorgesteld om de soldij der onder-officieren met 20 centimes daags te verhoogen, eenen algemeenen tegenstand ondervond, vermits door de goedkeuring van dat wetsontwerp alleen konde verkregen worden, om den President der Republiek in het leger populariteit te doen verkrijgen. De ontvangen nederlaag wordt algemeen als zeer noodlottig voor het kabinet beschouwd.

— Het gerucht, dat de President ijverig werkt om onmiddellijk zijn hof aan het volk te maken en aan hetzelve het denkbeeld eigen te maken, dat alleen de nationale vergadering hem in den weg staat, terwijl hij het heil der menigte zoekt, wint hoe langer zoo meer veld. Zoo nadert de Bonapartistische partij elken dag aan een coup d'état, en er zijn er, die voorspellen, dat hij geen grooten tegenstand zou ondervinden.

— Er zijn in de hoofdstad zeer zonderlinge geruchten in omloop, welke betrekking hebben op plannen tot omverwerping der Republiek. Ook nopens Italie, Zwitserland en Duitschland leest men de meest onrustbarende geruchten. Er zouden zamenzweringen ontdekt zijn, die in al die landen hunne vertakkingen hebben.

— De *Constitutionnel* betwijfelt het of de regering wel troepen naar Montevideo zal zenden.

— Dezen avond zal ten huize van graaf Molé eene bijeenkomst gehouden worden, in welke men de onderwijs-kwestie zal bespreken.

— Heden werden de afgedrukte exemplaren van de *Presse* in beslag genomen.

— Gisteren avond was bij den President der Republiek groote receptie. Het geheele diplomaten-corps was er vereenigd.

— De President heeft 300 fr. geschonken aan elk der 12 bestaande bureaux van weldadigheid in de hoofdstad.

— Om zich een denkbeeld te maken van de woede der Montagne tegen de wet op de gemeentelijke schoolonderwijzers, zou men al de kreten moeten opsommen, welke de Bergleden in de Vergadering geuit hebben, en die de ware gevoelens van hen, die ze gebezigd hebben, in het helderst daglicht stellen. Zie hier eenige derzelve: *Snijdt hun de keel af, vermoordt hen op staanden voet, transporteert hen, zendt hen naar de bagne! Commissie van wilden en beulen!* Eene stem riep uit: *Gij tart ons tot den verschrikkelijksten opstand!*

— Den 6 Januarij hebben te Beaucaire ernstige onlusten plaats gehad. De leden der societeit *Concordia*, welke de legitimistische meening zijn toegedaan, hadden verlof bekomen om Maandag een feestmaal te houden. Maar terwijl de gasten aan tafel gezeten waren, zijn de Montagnards, die te Beaucaire zeer talrijk zijn, bijeen geschoold, en hebben onverwachts een inval in de zaal gedaan, ofschoon eenige soldaten, door een commissaris van politie aangevoerd, dit poogden te beletten; alle meubelen werden aan stukken geslagen, en een hevige strijd had daarop tusschen de beide partijen plaats. Een Montagnard is met een dolk, ofschoon niet zeer gevaarlijk, in de borst gewond, en nog meerdere personen zijn mishandeld. De justitie heeft een naauwkeurig onderzoek ingesteld.

— De commissie belast met het onderzoek van het voorstel van wet betrekkelijk de overbrenging der Junij-opstandelingen, heeft haar rapport ten einde gebragt en het supplementair rapport van de Crouseilles is aan de Vergadering rondgedeeld. De commissie vraagt de urgentie voor dat voorstel, dat nog eenige wijzigingen heeft ondergaan ten gevolge der jongste manifestatie te Belle-Isle.

— Z. H. heeft eene zeer minzame breve gerigt tot de Hoogw. aartsbisschoppen en bisschoppen der provincie Parijs, naar aanleiding van het onlangs gehouden concilie.

— Thans wordt op den toren genaamd St. Jacques-la-Boucherie eene prachtige lantaren of baak geplaatst, die door electriek vuur verlicht zal worden. De geheele wijk, de Pont-aux-Changes en de kaaijen, alsmede het plein du Châtelet moeten er door verlicht worden.

— In den stand der bank van Frankrijk is tot dusverre nog bijna geene verandering gekomen. Zij heeft thans aan specie in hare kelders liggen voor een bedrag van 428 millioen francs, terwijl voor 452 millioen aan bankbiljetten in circulatie is.

— Eene particuliere correspondentie uit Rome aan een der Parijzer bladen meldt, dat de H. Vader weldra te Rome zal terugkeeren, en dat Z. H. eindelijk, in weerwil van den tegenstand van onderscheidene Kardinalen, besloten zou hebben om de voorwaarden aan te nemen, die Louis Bonaparte in zijn brief aan den kolonel Ney gesteld heeft. Dit laatste is blijkbaar ongerijmd.

MADRID, 5 Januarij. In de huidige zitting der kamer van afgevaardigden, diende de Israeliet Mendizabal zijn voorstel in, betreffende den verkoop van geestelijke goederen. De progressistische partij deed dit voorstel, ten einde het hare bij te dragen tot regeling der openbare schuld.

De minister van finantiën verklaarde, namens de regering, dat zij het voorstel niet ondersteunen kon, vermits het vraagstuk weldra aan de orde van den dag zal zijn, waarbij het standpunt, waarop de geestelijkheid staat, aangewezen wordt; de teruggave der nog onverkochte geestelijke goederen moet hieraan ten grondslag liggen.

Na deze verklaring der regering werd het voorstel van Mendizabal door de kamer verworpen.

ENGELAND.

LONDEN, 11 Jan. Een dagblad van Limerick meent, dat er sprake is om eene inschrijving te openen, ten einde aan den heer John O'Connell de middelen te verschaffen tot het blijven vertegenwoordigen dier stad bij het parlement; de leden der geestelijkheid zouden zich daarbij op den voorgrond stellen.

— Zoo in Engeland als in Ierland worden steeds vergaderingen gehouden van protectionisten. In de graafschappen Tyrone, Down en Tipperary zijn besluiten in protectionnistischen geest aangenomen. In het graafschap Monaghan heeft de partij van den vrijen handel de overhand behouden in eene *meeting*, die door de voorstanders van het stelsel van bescherming was belegd.

— Volgens berigten van de Plata-rivier wordt het berigt over de aftreding van Rosas bevestigd; men voegt er bij, dat de Argentynsche Kamer van vertegenwoordigers hem weder volgens gebruik verzocht heeft, om aan het bewind te blijven, hetwelk bij voorzeker zal aannemen.

De Argentijnsche republiek heeft den 19 October eene vrij krachtige nota aan het Oostenrijksche kabinet gerigt, om zich te beklagen over de door dat kabinet gedane erkenning der onafhankelijkheid van Paraguay.

— Berigten uit Californië begrooten de goud-inzameling van den jare 1849 op weinig meer dan 8 millioen dollars.

— In het Mexikaansch congres is 24 Nov., door den minister van financien een ontwerp ingediend, tot regeling der binnen- en buitenlandsche schuld. Het kapitaal dezer beide soorten van schuld zal gereduceerd worden tot 110 millioen dollars, die als maximum $3\frac{1}{2}$ pCt. intrest zullen geven; de regering zal zich onverwijld bezig houden met eene regeling der ontvangsten en uitgaven des lands, zoodanigerwijze dat het bestaande deficit gedekt en de voldoening aan de verpligtingen jegens de schuldeischers verzekerd worde.

— Aangaande de expeditie tegen de zeeroovers in de Chinesche wateren verneemt men thans de algeheele vernieling van onderscheidene groote oorlogsjonken, zijnde ongeveer een derde gedeelte van de vloot van den rooveraanvoerder Chapountsai; omstreeks 1000 zijner onderhoorigen hebben er het leven bij verloren.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 13 Januarij. De ministerieele *Reform* heeft ten stelligste verzekert, dat het ministerie met de boodschap stond of viel, en bij verwerping der voorslagen stellig zoude aftreden.

— De berigten welke de bladen heden brengen luiden gunstig omtrent de koninklijke boodschap en hare resultaten.

BERLIJN, 12 Jan. De commissie der Tweede Kamer heeft gisteren avond in tegenwoordigheid van al de ministers, beraadslaagd over de door de regering in de constitutie voorgedragene wijzigingen. Het eerste voorstel, om art. 29 betreffende de drukpers te schrappen, werd met 11 tegen 9 stemmen aangenomen. Het tweede voorstel betrekkelijk den landstorm werd met algemeene stemmen goedgekeurd, alsook het derde voorstel op de burgerwacht. Het vijfde voorstel, op de ministerieele verantwoordelijkheid werd met algemeene stemmen verworpen. Vervolgens is het zesde voorstel, betreffende de verdaging der kamers, met 11 tegen 9 stemmen afgekeurd. Het negende voorstel, op de kiesdistricten, werd verworpen. De beraadslaging over de overige voorstellen is daarna verdaagd.

— Op dit oogenblik ('s avonds 7 uur) heeft men hier de beste verwachting dat er aangaande de nieuwe Koninklijke voorstellen *een soort vergelijk* tusschen de vergoeding en de Kamers tot stand zal komen. De commissie der Eerste Kamer heeft haar algemeen debat daarover gesloten.

ITALIË.

De *Osservatore Romano* van 31 December beveelt nogmaals — met het oog op de orde van Malta — de vorming aan, van een geestelijk leger tot verdediging van den Paus.

Men verzekert dat Z. Em. de kardinaal Dupont zich als buitengewoon gezant naar Pius IX begeeft, ten einde de Fransche bisschoppen te vertegenwoordigen en den H. Vader te vergezellen, bij zijne terugkomst te Rome.

Een brief van Napels 3 Jan. meldt dat de pauselijke leening op die dagteekening nog niet gesloten was. Er is echter reden om dit berigt in twijfel te trekken.

De winter is thans in Italie strenger dan gewoonlijk. Te Napels Rome en Florence is veel sneeuw gevallen.

De Senaat van Sardinie heeft den 5 Jan. met eene meerderheid van 45 tegen 7 stemmen het ontwerp van adres in antwoord op de troonrede aangenomen. Op eene interpellatie van een der Senatoren nopens de aanzetting tot ongodsdienstigheid en afval, die vooral op het platte land wordt waargenomen, heeft de zegelbewaarder geantwoord, dat de regering het voornemen had opgevat om daartegen ten strengste te waken.

Het vredes-tractaat tusschen Sardinie en Oostenrijk te Milaan gesloten 6 Aug. jl. zal eindelijk door de tegenwoordige Kamer bekrachtigd worden, zonder de voorwaarden, die de oude Kamer aan het ministerie wilde opleggen voor den waarborg der burgers die in de krijgs-gebeurtenissen betrokken zijn. Men weet dat dit voorbehoud de ontbinding der voormalige Kamer had te weeg gebragt. De rapporteur Palliere heeft den 7 aangedrongen op de eenvoudige bekrachtiging; het rapport is rondgedeeld, en het ontwerp zal zeer waarschijnlijk aangenomen worden.

STADSNIEUWS.

WEERKUNDIGE WAARNEMING.

Stand des Thermometers op de hoogte van 14 Ned. el boven den beganen Grond.

1850.				Sch. Fahr.
Zaturdag 12 Jan.	's avonds	8 ure	15	graden.
Zondag 13 Jan.	's nachts laagste stand		13	„
	's morgens	8 ure	$13\frac{1}{2}$	„
	's middags	12 „	$18\frac{1}{2}$	„
	's namidd.	4 „	20	„
	's avonds	8 „	20	„
Maandag 14 Jan.	's nachts laagste stand		19	„
	's morgens	8 ure	24	„
	's middags	12 „	26	„
	's namidd.	4 „	25	„

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 14 Januarij.

BEVALLEN (11 Jan.): Y. Smit, geb. Sjoukes, Z. — (12 Jan.): J. M. van der Meij, geb. Horneer, Z. - J. F. W. T. Stackelhausen, geb. Schaeffer, Z.

Van 7 tot 12 Januarij 1850 zijn ingeschreven:

Voltrokken Huwel.	22.	Levenloos aangegeven Zonen.	2.
Geborenen	157.	dito dito Dochters	5.
Overleden	118.	Elders overl. en alhier ingeschreven	—.

Totaal	Gehuwde Paren	37.	Sedert primo Januarij 1850.
	Geborenen	263.	
	Alhier overledenen	228.	
	Elders overl. en alhier ingeschr.	—.	

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

			12 JAN. $4\frac{1}{4}$ u. gebl.	14 JAN. 4 u.			gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à $2\frac{1}{2}$		pCt.	$55\frac{5}{8}$	$55\frac{7}{16}$	a	$55\frac{5}{8}$	$55\frac{1}{2}$
Dito Dito	3	»	$64\frac{3}{4}$	$64\frac{5}{8}$	•	$64\frac{11}{16}$	
Dito Dito	4	»	$85\frac{1}{2}$	$85\frac{5}{16}$	•	$85\frac{1}{2}$	$85\frac{5}{8}$
Dito Obligatien O I.	4	»	$84\frac{1}{4}$	$84\frac{5}{16}$	•	$84\frac{1}{2}$	
Amortis. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	»	$85\frac{3}{4}$	$85\frac{5}{8}$	•		
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$	»	169	169	•	$169\frac{1}{2}$	
Aand. Rijn-Spoorweg	»	»	87		•		
Aand. Holl. S. M.		»			•		
Obligatien	»	»	–		•		
BELGIË, Obligatien 1844	»	»			•		
Cert. bij de Belg. Bank	$2\frac{1}{2}$	»			•		
Dito bij Rotsch. en Volksv.	»	»	$48\frac{1}{8}$	48	•	$48\frac{1}{8}$	
SPANJE bij *Ardoin* £ 85	5	»	$13\frac{1}{4}$	$13\frac{1}{4}$	•	$13\frac{5}{16}$	
Dito Dito » 510	»	»	$13\frac{1}{4}$	$13\frac{5}{8}$	•	$12\frac{1}{2}$	$13\frac{7}{16}$
Dito Onbep. Stukken	»	»			•		
Dito	3	»	$38\frac{5}{8}$	$38\frac{3}{4}$	•	$38\frac{1}{2}$	
Dito Binnenl. 2400 P.	»	»	$30\frac{1}{16}$	$30\frac{1}{16}$	•	3[illegible]$\frac{5}{8}$	$30\frac{5}{16}$
Coup. *Ardoins*		»	$8\frac{5}{8}$	$8\frac{11}{16}$	•	$9\frac{5}{8}$	
Passive		»			•		
Fransche Uitgest.		»			•		
PORTUGAL te Londen 5 pCt. nu 4		»			•		
Dito Dito	»	»	$36\frac{5}{8}$	$36\frac{5}{16}$	•	$36\frac{5}{16}$	$36\frac{1}{4}$
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	»	$105\frac{5}{8}$	$105\frac{3}{4}$	•		
Dito Dito 1828 en 1829	»	»	$105\frac{1}{4}$	$105\frac{1}{8}$	•	$105\frac{1}{4}$	
Cert. bij d°. 1831 en 1833	»	»		$94\frac{3}{8}$	•		
Dito bij *Hope*	4	»		$86\frac{5}{8}$	•		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	»	»			•		
Cert. te Hamburg	5	»			•		
Inschrijving in Assignat.	6	»			•		
Cert. van dito	»	»	$66\frac{1}{4}$	$66\frac{1}{8}$	•		
POLEN, Aand. à fl. 500	4	»	$141\frac{3}{4}$	$141\frac{1}{2}$	•		
Dito met Lot » 300		»			•		
AMERIKA, Bank-Actiën		»			•		
FRANKRIJK, Obligatien	3	»	$54\frac{5}{16}$	54	•	$54\frac{1}{8}$	54
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50		*f*			•		
OOSTENRIJK, Metalliek	5	pCt.	$83\frac{3}{8}$	$83\frac{1}{8}$	•	$83\frac{1}{4}$	
Dito	$2\frac{1}{2}$	»			•		
Dito Nieuwe	5	»	$88\frac{1}{4}$	$87\frac{3}{4}$	•	88	$87\frac{3}{4}$
Ween. Bank bij *Goll en C.*	»	»	$89\frac{1}{2}$		•		
Dito	4	»			•		
Aand. met Loting fl. 500		*f*			»		
Nieuwe dito » 250		»	295		»		
NAPELS, Cert. *Lam, en Bouwer*	5	pCt.			•		
BRAZILIË te Londen 1824	5	»			•		
Dito Leening 1843	5	»	$88\frac{1}{4}$		»		
PERU	4	»	$62\frac{3}{8}$	$64\frac{1}{4}$	•	$65\frac{3}{8}$	$64\frac{1}{2}$
MEXICO	5	»	$29\frac{1}{4}$	29	»	$29\frac{1}{8}$	29
GRIEKENLAND	5	»			»		
VENEZUELA 6 pCt. nu	$2\frac{3}{4}$	»	$29\frac{5}{8}$		»		
NEW GRENADA 6 pCt. nu	$1\frac{1}{2}$	»	$17\frac{3}{8}$	$17\frac{5}{8}$	»	$17\frac{7}{16}$	
ECUADOR		»			»		
Coup. Ecuador		*f*			»		
» Grieken		»			»		

Uitgestelde Peruanen 22, $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{8}$.

Holl. over het geheel tot iets verlaagde koersen verkrijgbaar bij eenige handel in integralen. Belg. prijshoudend. 3 pCt. Fransche meer aangeboden en ruim $\frac{1}{4}$ pCt. lager dan gisteren. In Spaansche was veel affaire blijvend. Ardoins en coupons iets williger en 3 pCt. Binnenl. daarentegen iets minder dan gisteren. In Oostenrijksche, Russische en Portugesche was de stemming iets flaauwer bij geringe omzet. Peruanen, welke aanvang tot verhoogde koersen gevraagd waren, bleven weder door eenige winstrealitatien op hunnen vorige koersen. Uitgestelde circa $\frac{1}{8}$ beter. Mexic. meer aangeboden; de andere Zuid-Amerik. fondsen bijkans onveranderd.

Koers van het Geld: Beleening $2\frac{1}{2}$ pc., Prolongatie $2\frac{1}{2}$ pc., Disconto $2\frac{1}{2}$ pCt.

Wisselkoers.

2/m. Parijs $56\frac{1}{4}$; Zigt Parijs $56\frac{5}{8}$; 2/m. Londen 11,$97\frac{1}{2}$; Zigt Londen 12,$02\frac{1}{2}$; 2/m. Hamburg $34\frac{15}{16}$; Zigt Hamburg 35; 3/m. Lissabon 42; 3/m. Porto 42; 2/m. Petersburg 1,$85\frac{1}{2}$.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 12 Jan. Belg. leen. $2\frac{1}{2}$ pc. $51\frac{1}{8}$; 5 pc. $97\frac{1}{4}$; $4\frac{1}{2}$ pc. 91; Spanje Ard. 5 pc. $12\frac{3}{4}$; Binnenl. 3 pc. $30\frac{5}{16}$; Coupons —; Rom. Leening $80\frac{1}{2}$.

PARIJS, 10 Jan. Fr. 3 pc. 51,65; 4 pc. 75,25; 5 pc. 94,20; 5 pc. N. —,—; Schatk. 4,50; Bank-Act. 2395,—; Belg. 1840, 5 pc. $98\frac{1}{2}$; 1842, 5 pc. $98\frac{1}{2}$; $4\frac{1}{2}$ pc. 91; 3 pc. —; Nap. 5 pc. 97,50; Spanje 3 pc. Binnenl. $29\frac{7}{8}$; 3 pc. Buitenl. —; 5 pc. Act. Rente —; Piem. Leen. 1834 970,—; 1849 955; Rom. leen. $86\frac{3}{4}$.

MADRID, 5 Jan. Act. Sch. 3 pc. $29\frac{3}{8}$; id. 5 pc. 13; Uitgest. Sch. $3\frac{15}{16}$; Coupons $8\frac{1}{2}$.

LONDEN, 12 Jan. Cons. op tijd $97\frac{1}{4}$ a $97\frac{3}{8}$; Braz. 88 a 89; 1829/39 87 a 88, Ecuad. $3\frac{3}{4}$ a 4; Ven. $28\frac{1}{2}$ a $29\frac{1}{2}$; Uitg. $9\frac{3}{4}$ a $10\frac{1}{4}$; Gren. $16\frac{1}{2}$ a 17; Uitg. $3\frac{1}{2}$ a $3\frac{3}{4}$; Denem. 3 pc. 72 a 73; Holl. $2\frac{1}{2}$ pc. $55\frac{5}{8}$ a $55\frac{7}{8}$; id. 4 pc. $86\frac{1}{4}$ a $86\frac{3}{4}$; Mexico $29\frac{1}{4}$ a $29\frac{5}{8}$, Peru 4 pc. $65\frac{1}{2}$ a 66; Port. 3 pc. $34\frac{1}{2}$ a 35; 4 pc. $35\frac{3}{4}$ a $36\frac{1}{4}$; 5 pc. 83 a 85; Rusl. 1822, 5 pc. 111 a 112; Spanje 5 pc. $19\frac{1}{2}$ a $19\frac{3}{4}$; id. 3 pc. $37\frac{1}{4}$ a $37\frac{1}{2}$; id. Coupons — a —; id. Passive $3\frac{7}{8}$ a $4\frac{1}{8}$.

WEENEN, 9 Jan. Met. 5 pc. $95\frac{7}{8}$; id. 4 pc. $74\frac{1}{2}$; $2\frac{1}{2}$ pc. 50; Bank-Actien 1158; Lot. fl. 250, 109; id. fl. 500, 175.

BERLIJN, 12 Jan. Schuldbr. $3\frac{1}{2}$ pc. $88\frac{1}{2}$; Loten $104\frac{1}{4}$; Rusl. bij Stiegl. 4 pc. $89\frac{1}{4}$; Pools. 4 pc. $80\frac{1}{4}$; Loten fl. 200, $95\frac{3}{4}$; id. fl. 300, 120; id. fl. 500, $80\frac{3}{4}$.

HAMBURG, 11 Jan. Rusl. Engels. leening 106, Cert. bij Stiegl. 4 pc. $84\frac{3}{4}$; Spanje, Ard. 5 pc. $11\frac{1}{2}$; id. Binnenl. 3 pc. 29.

FRANKFORT, 11 Jan. Met. 5 pc. $86\frac{1}{4}$; 4 pc. $68\frac{1}{4}$; $2\frac{1}{2}$ pc. $45\frac{1}{4}$; Bank-Actien 1274; Darmst. Lot. fl. 50, 73; id. fl. 25, $29\frac{1}{2}$; Badensche Lot. fl. 50, $54\frac{3}{8}$; id. fl. 35, $32\frac{1}{2}$; Nassaus. $25\frac{3}{4}$; Holl. $2\frac{1}{2}$ pc $55\frac{5}{8}$; W. S. 4 pc. $85\frac{1}{2}$; Sijndic. $3\frac{1}{2}$ pc. 85.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 14 Januarij.

Uit de hand zijn afgedaan 32 stukken Nickerie Rum, onlangs aangevoerd, men denkt de bestede prijs zal zijn *f* 12.

Heden en Zaturdag zijn op speculatie verkocht aanzienlijke partijen, circa 4000 balen gepelde Java Rijst tot *f* $8\frac{1}{4}$, *f* $8\frac{1}{2}$.

Zant. Krenten op *f* 16 gerezen; Notenmuscaat N. 1 207 c, betaald.

Uit de hand verkocht: 300 en 500 Kranj. Java Suiker, zoo ook te Rott. 1100 dito. Prijzen geheim.

GRAANMARKT.

Tarwe tot vorige prijzen aan cons. verkocht: 131 ℔ witb. Pools. *f* 290; 130 ℔ b. dito *f* 268, 272.

Rogge *f* 2 hooger; 116 ℔ gedroogde *f* 125.

Gerst 102 ℔ Vriesch. Winter *f* 104.

Haver en *Boekweit* zonder handel.

Op 9 vaten Olie in April ek. 74; Sept., en Oct. 61 £vl. *Raapolie* op 6/w. *f* $45\frac{1}{2}$; Vliegend *f* $44\frac{1}{2}$; primo Mei ek. *f* 43; Sept. en Oct. 37, $6\frac{3}{4}$. *Lijnolie* op 6/w. *f* $31\frac{1}{2}$; Vliegend *f* $30\frac{1}{2}$ *Hennepolie* op 6/w. *f* $38\frac{1}{2}$,

SCHEEPSTIJDINGEN.

HELVOET, 13 Jan. De stoomboot Kinderdijk is kruisende in de Noordzee.

GEPRAAIDE SCHEPEN.

Kapt. Boelhouwer, van Batavia in Texel binnen, rapporteert gepraaid te hebben: den 3 Nov. op 34° 34' Z. Br., 25° 37' O. L. Adolf van Nassau, Kapt. Borchers, van Bat. naar Amsterdam.

Den......... in de Hoofden Aerd van Nes, Kapt. Wiegmink, van Amst n. Havana.

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BATAVIA, Boelhouwer, Java's Welvaren 1,548 k. Suiker, 2,210 z. Nagelen, 576 p. Tabak, 595 sch. Tin, 2,319 boss. Bindrottingen, N. H M.

SURINAME, Radeloff, Hillegonda Catharina Helena 57 v. Suiker, C. en E. van Goor; 40 v. dito, J. J. Poncelet en Zoon; 24 v. dito, E. J. F. van der Schrieck; 24 v. dito, Charbon en Zoon; 276 v. dito, Order.

ADVERTENTIEN.

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.